

Yttrande över Kampen om tiden, SOU 2021:30

Lärarnas Riksförbund har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss.

Övergripande synpunkter

Såväl forskning som lärares erfarenhet visar att kvalitet i undervisningen trumfar mer undervisningstid. Det innebär att lärare måste få förutsättningar för att planera och efterarbeta undervisningstimmarna ordentligt, snarare än att fler timmar slentrianmässigt införs som lösning på allsköns problem. Detta är vägledande för förbundets synpunkter på olika reformförslag som rör läraryrket och undervisningen.

Lärarnas Riksförbunds synpunkter på utredningens förslag

Lärarnas Riksförbund tillstyrker följande förslag:

- Att reformen om anpassad och prioriterad timplan för nyanlända implementeras på nytt.
- Att lovskola inte utvidgas till fler årskurser eller skolformer.
- Att Skolverket bör utreda ett enhetligt inrapporteringssystem för betyg.

Lärarnas Riksförbund avstyrker följande förslag:

- Att studietid inrättas i grundskolan.
- Att lovskolan i årskurs 9 utökas.

Lärarnas Riksförbund föreslår följande:

- Att reformen om lovskola utvärderas.
- Att språkstärkande sommarskola för nyanlända och andra elever i behov av detsamma snabbutreds.
- Att motsvarande resurser som eventuellt skulle satsas på utökad lovskola i årskurs 9 samt studietid i årskurserna 4–9 istället satsas på ordinarie stödåtgärder inom ramen för schemalagd undervisning.

Lärarnas Riksförbunds kommentarer på utredningens förslag

Utredaren inleder med att betona att undervisningens utformning, kvalitet och genomförande har minst lika stor betydelse som undervisningstiden. Det är något som är vägledande för Lärarnas Riksförbund när förbundet ska ta ställning till olika reformförslag som berör undervisningen och lärarnas arbetsbelastning. Den bästa preventiva insatsen, i syfte att få fler elever behöriga till gymnasieskolan, är att satsa på högkvalitativa befintliga undervisningstimmar, inte nödvändigtvis fler timmar. Fler undervisningstimmar i matematik har ännu inte givit positivt utslag i elevresultaten, vilket inte heller den förlängda skoldagen med obligatorisk läxläsning gjort i Danmark, något förbundet återkommer till längre fram.

Utredningens titel, *Kampen om tiden*, är väl vald. Omfattande lärarbrist parat med såväl genomförda reformer om mer undervisningstid, som förslag på ytterligare reformer om mer undervisningstid (justerad timplan, 10-årig grundskola, med mera), riskerar att leda till att man bränner ljuset i båda ändar. Mer undervisning för den enskilde läraren leder till mindre tid för förberedelse och efterarbete, vilket riskerar att öka lärarbristen ytterligare, vilket i sin tur kan väcka krav på än fler reformer där de undervisande lärarna ska lösa än fler problem. Istället måste befintlig lärarkår värnas och ansträngningar göras för att locka tillbaka utbildade lärare till yrket och förbättra arbetsvillkoren generellt så att fler väljer att utbilda sig till och jobba som lärare i framtiden.

Förbundet ser därför satsningar på läraryrket som vägen framåt. Fler välutbildade och legitimerade lärare och speciallärare i grundskolan, med tillräckligt med tid för sina respektive uppdrag, har möjlighet att förbättra kunskapsresultaten så att fler elever blir behöriga till gymnasieskolan. En del särlösningar kan ändå behövas, särskilt när det gäller nyanlända elever.

I det följande lämnar förbundet kommentarer på utredningens specifika förslag och bedömningar. Dessa kommenteras kronologiskt utifrån utredningens struktur.

5.5 Förslag om prioriterad och anpassad timplan till nyanlända

Målgruppen för stödinsatserna prioriterad och anpassad timplan ska vara densamma som i dag och därmed inte utvidgas. Skolverket bör ges i uppdrag att implementera dessa insatser på nytt.

Förbundet tillstyrker förslaget. Utredningen lyfter fram det faktum att de beskrivna åtgärderna i stor utsträckning är okända ute på skolorna, och det är därför rimligt med en ny implementeringsinsats. Implementeringsinsatsen måste fokusera på hur åtgärderna praktiskt kan implementeras i undervisningen och peka på vilka resurser i form av adekvat personal som faktiskt krävs för positivt resultat. Förbundets

erfarenhet är att den sparsamma användningen av nämnda åtgärder ofta kan bero på bristande organisatoriska förutsättningar för att använda dem.

Förbundet tillstyrkte förslaget när det presenterades i utredningen *Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet* (SOU 2017:54), liksom efterföljande lagrådsremiss.¹ Förbundet anser dessutom att åtgärden anpassad timplan bör användas i stor utsträckning för målgruppen. Det är nämligen sällan möjligt för en elev som ankommer till Sverige i högstadieåldern att hämta igen kunskaper i samtliga grundskolans ämnen på den knappa tid som finns till förfogande.

6.7.1 Förslag om studietid

Elever i grundskolans årskurs 4–9 ska erbjudas studietid om två timmar per vecka. Lärare ska ansvara och leda studietid, men det ska vara frivilligt för eleven att delta. Skolenheter får anordna studietid genom fjärrundervisning under gällande förutsättningar i skollagen.

Förbundet avstyrker förslaget. Lärarnas Riksförbund ser framför sig att en dylik reform kommer att landa i lärarnas knä, dessutom i mycket stor utsträckning. Givet den mycket ansträngda arbetssituation som råder för befintlig lärarkår är detta inte möjligt, snarare riskerar en redan allvarlig lärarbrist att förvärras ytterligare.

Utredningen skriver att inspiration till förslaget har hämtats från Danmark, där en av de bärande delarna i den så kallade folkeskolereformen från 2014 var omfattande schemalagd (obligatorisk) extratid för läsläsning och ämnesfördjupning. Denna reform förutsatte att lärarnas arbetstid reglerades radikalt annorlunda, vilket inte var möjligt avtalsvägen. Istället genomfördes ett statligt ingrepp 2013 där lärarnas arbetstid lagreglerades, något som möjliggjorde ett kraftigt ökat undervisningsuttag. Folkeskolereformen har nyligen utvärderats, och några förbättringar i form av höjda kunskapsresultat i nationella test har på det stora hela inte kunnat beläggas, snarare tvärtom.² Även om den svenska modellen skulle bygga på frivillighet från elevernas sida, och dessutom vara mindre omfattande, ställer sig förbundet tveksamt till möjligheten att nå positiva resultat denna väg. Lärarresurserna bör istället användas mer genomtänkt i den ordinarie verksamheten, i den grad det är möjligt, vilket även gäller för andra personalresurser.

Förbundet föreslår därför att motsvarande resurser som studietiden skulle kosta satsas på olika stödåtgärder inom ramen för ordinarie skemalagd tid.

---

¹ Lärarnas Riksförbunds remissvar, 2017: [Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet · Lärarnas Riksförbund \(lr.se\)](#)

² Børne- og undervisningsministeriet 2021, *Statusredegørelse for folkeskolens udvikling 2019/20*.

6.7.2 Förslag om personal för studietid

Studietid ska erbjudas under ledning av lärare. Under studietiden kan även annan personal medverka, förutsatt att de har sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas utveckling och lärande främjas.

Förbundet avstyrker förslaget med hänvisning till formuleringarna under 6.7.1.

6.7.3 Förslag om innehåll för studietid

Det är upp till huvudmannen att organisera och bestämma studietidens innehåll med utgångspunkt i elevernas behov. Skolverket bör uppdatera sitt stödmaterial om läxhjälp till att omfatta studietid.

Förbundet avstyrker förslaget med hänvisning till formuleringarna under 6.7.1.

6.7.5 Bedömning om statsbidrag

Statsbidraget till läxhjälp bör avvecklas för grundskolor, men behållas för grundsärskolan, sameskolan och specialskolan samt till frivilliga organisationer.

Förbundet har inget att erinra mot förslaget då förbundets linje när det gäller lärarnas arbetsbelastning i relation till aktiviteter utanför ordinarie undervisning är tydlig i föreliggande remissvar.

7.8.1 Förslag om lovskola

Den lovskola som huvudmannen är skyldig att erbjuda bör inte utvidgas till att omfatta andra årskurser inom grundskolan eller andra skolformer. Lovskolans verksamhet behöver följas upp och utvärderas innan en eventuell utvidgning övervägs.

Förbundet tillstyrker förslaget. Förbundet föreslår dessutom att reformen om lovskola utvärderas, med sikte på att den avskaffas om inga positiva resultat går att finna.

Förbundet föreslår därför att motsvarande resurser som studietiden skulle kosta satsas på olika stödåtgärder inom ramen för den ordinarie schemalagda tiden. Flera undersökningar har visat stora brister i stödsystemet, bland annat förbundets utvärdering av läsa- skriva- räkna-garantin.³

---

³ Lärarnas Riksförbund, 2021, [Lågstadie lärarna om åtgärdsгарantin \(lr.se\)](#)

7.8.2 Förslag om huvudmäns skyldighet att erbjuda lovskola på lov under läsåret

Elever i årskurs 9 som riskerar att inte nå kunskapskraven för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ska erbjudas lovskola även på loven under läsåret. Huvudmannens skyldighet utvidgas med ytterligare 25 timmar, vilket innebär att elever i årskurs 9 får rätt till sammanlagt 75 timmar.

Förbundet avstyrker förslaget. Det innebär att övriga förslag i kapitel 8 på temat om utökad lovskola också avstyrks. Befintlig lovskola bör utvärderas, med sikte på ett avskaffande av reformen. Resurser bör istället satsas på ordinarie undervisning och stödinsatser på schemalagd tid.

9.11 Bedömning om förlängd skolplikt för nyanlända

Det bör inte införas några bestämmelser i skollagen som innebär en förlängd skolplikt för nyanlända eftersom en sådan reglering riskerar att strida mot såväl grundlag som diskrimineringslagen och det bakomliggande EU-direktivet.

Förbundet anser att förslaget bör utredas vidare med sikte på att inrätta en ny skolform för elever som saknar behörighet till gymnasieskolan.

Lärarnas Riksförbund har tidigare föreslagit inrättande av en ny skolform mellan grundskola och gymnasieskola, för elever som inte är behöriga till något nationellt program.⁴ Det innebär att dagens introduktionsprogram bör läggas ner och betydligt mer resurser satsas på en ny personalintensiv skolform som syftar till ökad behörighet och/eller en kortare väg ut till arbetsmarknaden.

10.7 Bedömning om språkstärkande sommarskola

Det finns behov av en språkstärkande sommarskola för elever som avslutat årskurs 9 i grundskolan och som fått betyget F eller – i ämnet svenska som andra språk (SVA) samt elever på språkintruktionsprogram (IMSPR). Bemanning och innehåll i en språkstärkande sommarskola bör övervägas närmare när resultatet från Skolverkets översyn av svenskämnen har redovisats.

Förbundet tillstyrker bedömningen och uppmanar regeringen att snabbtreda konkreta förslag på området och återkomma till remissinstanserna.

---

⁴ Lärarnas Riksförbunds förslag om en ny skolform för obehöriga till gymnasieskolan, 2019: <https://www.lr.se/opinion--debatt/undersokningar/2019/2019-06-18-en-ny-skolform-for-obeoriga-till-gymnasieskolan>

11.6.1 Bedömning om betygsrapportering

Regelverket om när betyg ska sättas bör ses över i samtliga skolformer. Statens skolverk bör utreda förutsättningarna för ett samlat inrapporteringsystem, där bland annat betyg kan rapporteras. Det bör utredas vidare vilka uppgifter som ska samlas in via ett sådant system.

Förbundet tillstyrker bedömningen.

11.6.2 Bedömning om läsåret

Läsårets längd och struktur bör utredas i samtliga skolformer.

Förbundet avstyrker bedömningen med hänvisning till att närliggande frågor utretts och bedömts svåra att genomföra, alternativt inte ge något resultat.

Slutligen vill förbundet betona att utredningen gjort ett gediget arbete, det är snarare uppdraget till utredningen som förbundet ser som problematiskt.

Stockholm 20 augusti 2021

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Åsa Fahlén
Förbundsordförande

Olof Lundborg
Senior utredare